

Волкова Світлана Петрівна,

*старша викладачка кафедри українознавства, документознавства та інформаційної діяльності Державного вищого навчального закладу «Придніпровська державна академія будівництва та архітектури»
м. Дніпро, Україна*

ГУМАНІЗАЦІЯ ТА ГУМАНІТАРИЗАЦІЯ ПІДГОТОВКИ СПЕЦІАЛІСТІВ У ВИЩІЙ ШКОЛІ ПІД ЧАС ВІЙНИ

Сьогодні Україна змушена збройно захищати свій цивілізаційний європейський вибір і державний суверенітет після повномасштабного наступу російських військ 24 лютого 2022 р. Після цього змінилося все: цінності, спосіб життя, мислення, діяльність. Освітній процес не став винятком і зазнав змін під час війни. Гуманізація стала обов'язковою умовою організації освітнього процесу в ПДАБА.

А ось з гуманітаризацією освіти не все так однозначно. Слід наголосити, що гуманітарна освіта та гуманітаризація освіти, незважаючи на співзвучність, семантично різняться. Якщо перша означає сукупність людино-, суспільствознавчих наук, то друга – діяльність, орієнтовану на впровадження гуманітарних наук, а в більш сучасному і розширеному тлумаченні – на «посилення гуманітарних засад», «олюднення» освітнього простору. Виходячи з цього, гуманітаризації підлягають навіть природничі дисципліни, але простіше вона здійснюється під час вивчення гуманітарних предметів.

Гуманітаризація навчально-виховного процесу має розширюватися, щоб сприяти засвоєнню гуманістичних цінностей, загальнолюдської культури, усвідомленню ролі людини в суспільних перетвореннях, формуванню високих моральних та естетичних принципів, бути важливим засобом формування наукового світогляду.

Важливим засобом гуманізації вищої школи є гуманітарна підготовка майбутнього спеціаліста. Вона охоплює здобуття знань у галузі гуманітарних і соціально-політичних дисциплін (історії України, культурології, політології, філософії, етики, естетики та ін.), ціннісні орієнтації і пов'язані з ними практичні навички і вміння. У цьому процесі важлива роль належить гуманітарним кафедрам як до війни, так і, особливо, під час російсько-української війни, яка розпочалася ще в 2014 р.

Вагомим чинником інформаційної безпеки держави в умовах широкомасштабної війни став цикл науково-популярних лекцій «Незламність української нації: історія і сьогодення», які проводили викладачі гуманітарних кафедр ПДАБА: філософії; українознавства, документознавства та інформаційної діяльності; підготовки іноземних громадян з 21 березня до 6 червня 2022 р.

Зокрема, професорка кафедри Галина Євсєєва зібрала найбільшу аудиторію здобувачів ПДАБА навколо теми «Мова і єдність нації: державна

мовна політика – історія, стан, досвід», де аналізувала мовну ситуацію, яка склалася в Україні. Останню зумовила неоднорідність українського мовного простору як за територією поширення, так і за сферами застосування, що й призвело до порушення мовно-культурної єдності, випадків непорозуміння й що дає підґрунтя для спекуляцій мовною темою [4].

Доцентка кафедри УДІД Галина Лисенко прочитала лекцію для студентів та викладачів академії на тему «Сучасне прочитання української національної ідеї», де розповіла, що ХІХ ст. стало для українців століттям бездержавності та водночас періодом визрівання, формування й розвитку української національної ідеї та формування української нації. Зауважила, що основним завданням в умовах сучасних викликів є високо тримати Український прапор (у буквальному й переносному смислах) як символ незламності Української національної ідеї, непохитності Української держави та дотримання її ідеалів і цінностей! [7].

Старша викладачка кафедри Світлана Волкова на своїх лекціях «Питання походження сучасних українців, білорусів та росіян» та «Як СРСР знищував Україну» акцентувала увагу, що протягом століть московське царство, російська імперія, срср та рф намагаються присвоїти собі нашу історію та територію, здійснюючи агресивну політику та розв'язуючи війни, а впродовж ХХ–ХХІ ст. виправдовуючи агресію проти українського народу та його геноцид, використовують міф про «єдиний народ». СРСР ніколи не був колискою «братніх народів», як це не намагається представити російська пропаганда. Достатньо хоча б проаналізувати дії радянської та російської влади на території України – знищення українців почалося з приходом більшовиків на терени України наприкінці 1917 р., коли було розв'язано червоний терор та оголошено політику «воєнного комунізму», і проаналізувати дії білогвардійців, які реалізовували на наших теренах білий терор у 1919 р. Те, що робить російська армія сьогодні в Бучі, Бородянці, Маріуполі та інших містах, робила Червона армія й в 1930–1940-х рр. на території етнічних українських земель.

Наше спільне завдання – знати, пам'ятати й не допустити повторення. У ХХ ст. перемогли нацизм, переможемо й рашизм початку ХХІ ст. [6, 8]. Про що й маємо говорити під час лекцій з курсу «Історія та культура України» та інших дисциплін гуманітарної та технічної складової.

У дистанційному режимі продовжувалася й робота студентських наукових гуртків кафедри українознавства документознавства та інформаційної діяльності: «Простір слова», «Клуб любителів українського кіно», «Твоє. Цикл подорожей неосяжним: українотворчі студії», «Інтелектуальний хакатон» [5] та проводилися онлайн-конкурси декламаторів «Благовіст життя» і «Життя переможе смерть, а світло – темряву» [1, 3], проведено також творчий онлайн-конкурс «Лист воїну».

Вивчення гуманітарних дисциплін, відвідування науково-популярних лекцій з історії, мови, культури, психології допомагає студентам оволодіти світовими гуманістичними цінностями, загальнолюдською культурою і водночас досягнути надбання національної історії та культури. Гуманітарна

освіта у вищій школі покликана розвивати особистість, забезпечувати духовний і культурний саморозвиток, допомогти студентам усвідомити власне місце і роль у суспільних процесах, стати активним суб'єктом українського національного відродження, особливо під час війни.

Студенти, навчання та виховання яких відбувається в атмосфері гуманізму, неодмінно залучаються до сприйняття цієї загальнолюдської цінності, щоб у своїх подальших діях і вчинках керуватися її ідеалами. А будь-який прояв гуманізму належить, безумовно, до позитивних моментів людської життєдіяльності.

Література

1. Благовіст життя. URL: <https://bit.ly/3CoPf4a>.
2. Волкова С. П. Гуманізація та гуманітаризація підготовки спеціалістів у вищій школі. *Розвиток соціально-гуманітарної освіти і науки в контексті модернізації вітчизняної вищої школи*: матеріали міжрегіональної наук.-практ. конференції (24 грудня 2013 р., м. Дніпропетровськ). Дніпропетровськ: Інновація, 2014. С. 30–33.
3. Життя переможе смерть, а світло – темряву. URL: <https://bit.ly/3QFaVgx>.
4. Мова і єдність нації: державна мовна політика – історія, стан, досвід. URL: <https://bit.ly/3AApk8m>.
5. Незламність української нації: історія та сьогодення. Птах душі. URL: <https://bit.ly/3QA1izT>.
6. Питання походження сучасних українців, білорусів та росіян. URL: <https://bit.ly/3CrsYme>.
7. Сучасне прочитання української національної ідеї. URL: <https://bit.ly/3pykD8T>.
8. Як СРСР знищував Україну. URL: <https://bit.ly/3T7mI9f>.